

Asia: VN/30583/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston maaseutupoliittiseksi selonteoksi eduskunnalle

1. Yleiset huomiot

Mitä ajatuksia selontekoluonnos herättää? Huom. Ilmoita tässä, mikäli yksityishenkilönä haluat, että lausuntosi näkyy myös hankeikkunassa.

Selontekoluonnoksessa on hyvin kuvattu moninaisen suomalaisen maaseudun tämänhetkistä tilannetta sekä tunnistettu yleisellä tasolla niitä toimenpiteitä, joita tulevaisuudessa tulee poikkihallinnollisesti edistää. Konkretia jää kuitenkin selontekoluonnoksesta puuttumaan, minkä vuoksi pelkona on etenkin nykyisessä valtion taloudellisessa tilanteessa, että visio ja tavoitteet jäävät ainoastaan sanoiksi paperille.

Paikkaperustaisuus ja poikkihallinnollisuus ovat hyviä lähtökohtia, mutta näiden toteutumista sekä maaseutuvaikutusten arviointia tulee velvoittaa eri hallinnonaloilta sekä noudattamista seurata aktiivisesti. Lapin liitto korostaa, että maaseutupolitiikan tulee olla ylivaalikautista ja strategisesti johdonmukaista, ja sen tulee tukea alueiden omia vahvuuksia.

Lapin liitto huomauttaa myös, että Euroopan unionin monivuotinen rahoituskehys kaudelle 2028–2034 tulee muuttumaan nykyisestä merkittävästi. Tämän muutoksen maaseutuvaikutusta ei ole kyetty ottamaan huomioon selonteon valmistelussa.

Uusiutuvaan energiaan ja biotalouteen liittyviä mahdollisuuksia ei tuoda selonteossa juurikaan esille. Samoin matkailuun liittyvistä mahdollisuuksista löytyy vain pari mainintaa. Selonteon erillisenä liitteenä olevassa luvussa 6 käsitellään edellä mainittuja teemoja, mutta niistä tärkeimpiä olisi hyvä tuoda esille selonteon maaseutualueiden tilannekuvaa ja muutostekijöitä käsittelevässä luvussa tai tuoda liite selkeästi osaksi selontekoa.

2. Maaseutupolitiikan suunnittelujärjestelmä

Ovatko selonteossa tunnistetut näkökohdat maaseutupolitiikan suunnittelujärjestelmään liittyen olennaiset?

Tämänhetkinen maaseutupolitiikan suunnittelujärjestelmä on kuvattu selontekoluonnoksessa kattavasti. Lapin liitto kannattaa suunnittelujärjestelmän ja Maaseutupoliittisen neuvoston roolin vahvistamista ja terävöittämistä. Pelkkä maaseututiedon tuottaminen ja toimiva suunnittelujärjestelmä eivät kuitenkaan yksistään riitä, vaan ne tulee tosiasiallisesti ottaa huomioon päätöksenteossa. Maaseutuvaikutusten arviointi tulee vakiinnuttaa osaksi kansallista ja alueellista päätöksentekoa.

Poikkihallinnollisuus tulee vastuuttaa jollekin toimijalle, jotta selonteon näkökulmat tulee mm. eri ministeriöissä todella huomioitua. Kuntien, maakuntien, hyvinvointialueiden ja valtion selkeä johtamis- tai yhteistyörakenne helpottaisi toimeenpanoa ja varmistaisi resurssien järkevän käytön.

Lapin liitto korostaa, että maaseudun asukkailla on paras käsitys maaseudun arjesta. Selonteossa tulisi tuoda selkeästi esille, miten hallinnollisten rakenteiden rinnalla säilytetään yhteys maaseudun asukkaisiin ja miten heidät pidetään aktiivisesti mukana maaseudun kehittämisessä.

Puuttuuko tarkastelusta jokin näkökohta, joka tulisi lisätä?

-

3. Maaseutualueiden tilannekuva ja muutostekijät

Ovatko selonteossa tunnistetut näkökohdat maaseutualueiden tilannekuvaan ja muutostekijöihin liittyen olennaiset?

Maaseutualueiden tilannekuva ja muutostekijät on kuvattu kattavasti erityisesti liitteenä olevassa luvussa 6.

Lapin liitto korostaa, että alueiden resilienssi, investointipotentiaali ja paikalliset innovaatiot on tunnistettava voimavaroina. Koulutuksen saavutettavuus on kriittinen tekijä alueen veto- ja pitovoiman kannalta.

Monipaikkaisuuden osalta selonteossa tulisi pureutua myös kaksoiskuntalaisuuden selvittämiseen. Tämä olisi hyvä mahdollisuus muodostaa kehityskulkua asian ratkaisemiseksi perustuslaillisten esteiden taakse piiloutumisen sijasta.

Puuttuuko tarkastelusta jokin näkökohta, joka tulisi lisätä ottaen huomioon selonteon tarkoitus ja tavoitteet?

Selontekoluonnoksessa tulisi ottaa selkeämmin esille energiantuotanto ja luonnonvarojen hyödyntäminen sekä näihin liittyvä alueellinen oikeudenmukaisuus ja paikallinen hyväksyttävyys. Näitä ei tällä hetkellä käsitellä riittävällä tarkkuudella selonteossa. Tällä hetkellä etenkin harvaan asutulla maaseudulla ympäri Suomen tehdään isoja ratkaisuja näiden asioiden suhteen.

Myös maahanmuuton merkitystä ja vaikutusta tulisi tarkastella nykyistä tarkemmin. Tätä tulisi tarkastella osaajapulaan liittyvän näkökulman lisäksi myös siitä näkökulmasta, kuinka maaseudun pitovoimaa voidaan parantaa maahanmuuttajien osalta sekä kuinka turvataan, että he pääsevät ja haluavat osaksi paikallista yhteisöä.

4. Kansallinen maaseutuvisio

Onko selonteossa kuvattu maaseutuvisio olennainen?

Maaseutuvisio on hyvä, mutta kohtuullisen ympäripyöreä.

Puuttuuko maaseutuvisiosta jokin näkökohta, joka tulisi lisätä ottaen huomioon selonteon tarkoitus ja tavoitteet?

-

5. Poikkihallinnolliset tavoitteet ja kehittämissuositukset (Anna vastaukset monivalintakysymykseen kohdassa seitsemän Muut täydennystarpeet)

Ovatko selonteossa tunnistetut poikkihallinnolliset tavoitteet (5 kpl) ja kehittämissuositukset (24 kpl) olennaiset?

Selonteossa tunnistetut poikkihallinnolliset tavoitteet ja kehittämissuositukset ovat keskeisiä maaseutujen elinvoimaisuuden näkökulmasta, mutta ne ovat sisällöltään liian yleisluontoisia, jotta ne tosiasiallisesti mahdollistavat vision saavuttamisen. Iso ongelma on myös se, että eri toimenpiteitä ja niiden toteutumisen seuranta ei ole vastuutettu.

Mitkä ovat näkökulmastanne tärkeimmät poikkihallinnolliset tavoitteet (1-3 kappaletta)?

- Ajantasaistetaan digitaalista ja fyysistä saavutettavuutta
- Vahvistetaan talouden uudistumista tukevia rakenteita
- Voimistetaan toimintaedellytyksiä, luottamusta ja tulevaisuuskhoa

Voit kirjoittaa mahdolliset tarkemmat kommentit tavoitteisiin tavoitekohtaisesti:

-

Mitkä ovat näkökulmastanne tärkeimmät poikkihallinnolliset kehittämissuositukset (1-5 kappaletta)? (Merkitse kehittämissuosituksen numerot 1-24)

- 1 Digitaalisen kuilun kaventaminen
- 6 Maaseutuvaikutukset, asuminen ja talouden rakenteet
- 12 Osaaminen ja työvoima
- 15 Asuttavuuden varmistaminen
- 16 Luonnonvarat, maankäyttö ja oikeudenmukaisuus

Puuttuuko poikkihallinnollisista tavoitteista tai kehittämissuosituksista jokin kansallisesti merkittävä näkökohta, joka tulisi lisätä?

-

Voit kirjoittaa mahdolliset tarkemmat kommentit kehittämissuositukseen suosituskohtaisesti:

-

6. Liite: Maaseutualueiden nykytilanteen ja muutostekijöiden kuvaus

Ovatko liitteessä kuvatut maaseutualueiden nykytilanne ja muutostekijät olennaiset?

Kyllä, mutta tilastojen osalta tulisi käyttää ajantasaisinta käytettävissä olevaa tietoa, nyt monen tilaston tiedot ovat useamman vuoden takaa, mikä ei anna täyttä kuvaa selonteon käsittelyhetken tilanteesta.

Puuttuuko nykytilanteen ja muutostekijöiden kuvauksesta jokin kansallisesti merkittävä näkökohta, joka tulisi lisätä?

-

7. Muut täydennystarpeet (anna tässä kohdassa vastaukset kohdan viisi monivalintakysymyksiin)

Onko selonteossa muita täydennystarpeita?

Lapin liitto yhtyy edellä mainittujen näkemysten lisäksi Suomen Kylät ry:n ja sen Leader-jaoston lausuntoihin ja kannattaa niissä esitettyjä näkökohtia ja toimenpidesuosituksia. Erityisen tärkeänä Lapin liitto pitää, että vaikuttavan Leader-toiminnan jatkuvuus ja rahoitus turvataan lähellä maaseudun asukkaita.

Takkula Hannu
Lapin liitto

Knutars Heli
Lapin liitto